

۱۵۶۳۳۹۷

به نام خدا

مشاوره و روان درمانی
کودکان مشکل دار

نویسندگان: مسعود حقوقی - مایکل سوینستون
جان لیونز - اندرو ماکلی

ترجمه: دکتر سید ابوالقاسم مهری نژاد

عنوان و نام پدید آور	: مشاوره و روان‌درمانی کودکان مشکل‌دار: (راهنمای عمل برای روانشناسان بالینی، مشاوران و روانپزشکان) / تألیف: مسعود حقوقی... [و دیگران]؛ ترجمه: ابوالقاسم مهری‌نژاد.
مشخصات نشر	: تهران: ابجد، ۱۳۷۸.
مشخصات ظاهری	: ۴۲۲ ص: جدول.
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۶۴۱۷-۱۸-۲
یادداشت	: تألیف: مسعود حقوقی، مایکل سوینستون، جان لیونز، اندرو ماکلی.
یادداشت	: عنوان اصلی: Treating problem children: issues, methods, and practice
یادداشت	: واژه‌نامه.
موضوع	: کودکان --- روان‌درمانی
شناسه افزوده	: حقوقی، مسعود Hoghoghi, Masud
شناسه افزوده	: مهری‌نژاد، سید ابوالقاسم، ۱۳۴۴ - مترجم
رده بندی کتکوه	: ۱۳۷۸ م / RJ ۴۹۹
رده بندی دهویی	: ۶۱۸/۹۲۸۹۱۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۳-۱۳-۷۸م

تهران - خیابان انقلاب - مقابل دانشگاه تهران
 خیابان ۱۲ فروردین - کوچه الوندی - پلاک ۱۶ - واحد ۱
 ۶۶۴۰۱۹۸۳ - ۶۶۴۰۱۰۳
 ۰۹۱۰۱۲۲۸۱۸۵
 ۱۳۱۴۵ - ۸۹۱

abjad.publication

Mohsen.kermanipour@yahoo.com

مشاوره و روان‌درمانی کودکان مشکل‌دار

نویسندگان: مسعود حقوقی - مایکل سوینستون

جان لیونز - اندرو ماکلی

ترجمه: دکتر ابوالقاسم مهری‌نژاد

ویراستاران: محسن کرمانی پور / نادره موسوی

چاپ ششم / سال ۱۴۰۰ / چاپ و صحافی: محسن

قطع: وزیری / ۴۲۴ صفحه / تیراژ: ۱۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۴۱۷-۱۸-۲

«کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.» قیمت: ۹۰۰۰۰ تومان

بررسی عوامل کودکان مشکل دار و به طور محسوس این موضوع (تشخیص و درمان) به صورت اجتناب ناپذیری ما را در نشر این کتاب یاری نموده است. ما معتقدیم کودک، ابتدا یک کودک و سپس به عنوان یک کودک مشکل دار مورد درمان قرار می گیرد. بنابراین به تمام خانواده ها توصیه می شود تا با مطالعه این کتاب با دیدگاهی جامع و کلی به مشکلات کودکان خود پی برده و در صدد درمان آن بر آیند. با عنایت به اینکه افراد متخصص و با تجربه در تدوین این کتاب زحمات چشمگیری انجام داده اند، خواندن و بکار بردن راهکارهای آن نتیجه بسیار مطلوبی در بر خواهد داشت.

کتاب حاضر که در دستان شفابخش شما می باشد شامل ۳ بخش به شرح زیر است:

- ۱- اندیشه های اساسی درمانگری و بعضی نگرانیهای متداول افرادی که با کودکان مشکل دار سروکار دارند.
- ۲- طبقه بندی، شیوه های درمانگری و تکنیکهای اجرایی آنرا ارائه می نماید.
- ۳- کتاب، حکم راهنمای عملی دارد و برای استفاده روز مژه در تشخیص مناسب و اتخاذ شیوه های ترجیحی و درمان مشکلات ویژه را دارا می باشد.

محسن کرمانی پور

فهرست مطالب

۱۰	- پیش‌گفتار مؤلفان
۱۲	- مقدمه مترجم
۱۷	فصل اول: موضوعات مربوط به درمانگری
۱۹	مفاهیم و اخلاقیات
۲۱	- مفهوم درمانگری
۲۳	- قواعد، ارزش‌ها و بازداري اجتماعي
۲۶	- نگره‌ها و محدودیت‌ها
۲۸	- ملاحظات اخلاقي در درمانگری
۳۲	- رازداري
۳۵	فصل دوم: رویکردهای درمانگری
۳۷	- پیش‌نیازهای عمل
۴۰	- زمینه‌های غیررسمی
۴۰	- والدین و خانواده
۴۱	- خانواده‌ی جایگزین
۴۲	- مداخله رسمی
۴۳	- زمینه‌ی کیفری یا جنایی
۴۴	- خدمات بهداشتی
۴۷	- آموزش و پرورش
۴۸	- خدمات اجتماعی
۵۰	- جایگاه درمانگری
۵۰	- مشکلات جسمی
۵۰	- مشکلات شناختی
۵۰	- خانه و خانواده

- ۵۱ مهارت های اجتماعی
- ۵۱ رفتار ضد اجتماعی
- ۵۱ مشکلات شخصی
- ۵۲ طبقه بندی درمانگری

فصل سوم: سازمان دهی منابع ۵۷

- ۵۹ سازمان دهی و موقعیت
- ۶۱ منابع مادی و انسانی
- ۶۲ منابع مادی
- ۶۲ محیط و فضا
- ۶۵ تجهیزات
- ۶۵ منابع انسانی
- ۶۸ پیش نیازهای منابع انسانی
- ۶۸ صلاحیت های شخصی
- ۷۱ مهارت های درمانگری
- ۷۵ نظارت، حمایت و قدردانی
- ۷۷ بازبینی
- ۷۷ پیشرفت
- ۷۸ آموزش به مجریان درمانگری
- ۷۹ تحقیق در درمانگری

فصل چهارم: عمل درمانگری ۸۵

- ۸۷ طرح ریزی
- ۸۸ طرح های درمانگری انفرادی (ITP s)
- ۸۸ مراحل تدوین طرح درمانگری (ITP 1)
- ۹۳ تدارک طرح عمل (ITP 2)
- ۹۴ درمانگری را چه کسی انجام می دهد؟
- ۹۵ درمانگری چیست؟

- ۹۶.....درمانگری چگونه باید انجام شود؟
- ۹۶.....تعیین زمان: درمانگری چه مدت باید طول بکشد؟
- ۹۸.....اجرا.....
- ۱۰۰.....بازبینی.....
- ۱۰۱.....بازنگری درمانگری.....
- ۱۰۳.....ارائه اطلاعات.....
- ۱۰۴.....ملاک ارزیابی.....
- ۱۰۵.....پایان دهی درمانگری.....

فصل پنجم: شیوه های درمانگری فیزیکی..... ۱۰۹

- ۱۱۲.....قضایای اساسی.....
- ۱۱۳.....دارودرمانی (شیمی درمانی).....
- ۱۱۵.....داروهای ضدپسیکوز.....
- ۱۱۷.....داروهای ضدانفردگی.....
- ۱۱۹.....داروهای ضداضطراب.....
- ۱۲۰.....داروهای ضدتشنج.....
- ۱۲۲.....خواب آورها.....
- ۱۲۳.....درمان دارویی شب ادراری.....
- ۱۲۵.....درمان دارویی بدکارکردی جزیی مغز.....
- ۱۲۵.....بیش فعالی و اختلالات یادگیری.....
- ۱۲۶.....درمان جراحی.....
- ۱۲۷.....فیزیوتراپی.....
- ۱۲۹.....پسخوراندزیستی.....
- ۱۳۳.....ورزش.....

فصل ششم: رفتار درمانی..... ۱۳۵

- ۱۳۷.....مبانی نظری.....
- ۱۴۲.....وضعیت رفتار درمانی.....

۱۴۵	- آموزش ابراز وجود
۱۴۷	- شرطی سازی بیزاری آور (درمان اجتنابی)
۱۴۹	- زنجیره سازی
۱۵۱	- اصلاح رفتار شناختی
۱۵۳	- قرارداد رفتاری
۱۵۶	- شرطی سازی پنهان
۱۵۷	- تقویت افتراقی
۱۶۰	- خاموش سازی
۱۶۲	- محو کردن
۱۶۴	- غرقه سازی (بادرمان با غرقه سازی تجسمی)
۱۶۶	- الگو سازی
۱۶۸	- عمل منفی
۱۶۹	- تقویت منفی
۱۶۹	- شرطی سازی عامل
۱۷۲	- نیت متناقض
۱۷۴	- تقویت مثبت
۱۷۵	- اشاره دادن
۱۷۷	- تنبیه
۱۷۹	- آرامش آموزی
۱۸۱	- خودگردانی
۱۸۴	- شکل دهی
۱۸۶	- حساسیت زدایی منظم
۱۸۹	- محروم کردن
۱۹۰	- اقتصاد پته‌ای

۱۹۵	فصل هفتم: شیوه‌های شناختی
۱۹۷	- اساس نظری
۱۹۹	- وضعیت

۱۹۹	- پسخوراند
۲۰۱	- آموزش جبرانی
۲۰۲	- اساس نظری
۲۰۲	- وضعیت
۲۰۳	- راهنمایی کلی برای عمل
۲۰۳	- خواندن
۲۰۷	- املا
۲۰۹	- ریاضیات
۲۱۱	- آموزش مهارت‌های اجتماعی (SST)
۲۱۱	- اساس نظری
۲۱۲	- جایگاه
۲۱۲	- راهنمایی کلی برای عمل
۲۱۳	- نقش مباحثه
۲۱۳	- عمل
۲۱۵	- تعمیم

۲۱۹	فصل هشتم: درمان‌های مصاحبه‌ای
۲۲۲	- مبانی نظری
۲۲۴	- جایگاه
۲۲۴	- مشاوره
۲۳۱	- گشتالت درمانی
۲۳۵	- درمان به وسیله تحلیل روانی
۲۴۱	- درمان عقلانی - عاطفی (RET)
۲۵۰	- حل مسأله شناختی بین فردی (ICPS)
۲۵۰	- آموزش القاء استرس
۲۵۱	- تحلیل تعامل بینا فردی (TA)

۲۵۹	فصل نهم: درمان های گروهی
۲۶۲	- اساس نظری
۲۶۴	- موضوعات عملی کلی
۲۶۶	- جایگاه
۲۶۸	- خانواده درمانی
۲۷۴	- اصلاح رفتارگروهی
۲۷۸	- مشاوره گروهی
۲۸۳	- فرهنگ مثبت همسالان
۲۸۸	- روان - نمایش
۲۹۱	- بازی - نقش

۲۹۷	فصل دهم: درمان های محیطی
۲۹۹	- اساس نظری
۳۰۱	- جایگاه
۳۰۲	- اجتماع ها یا محیطهای درمانی
۳۰۶	- درمان محیطی برنامه ریزی شده
۳۰۷	- محصور کردن

۳۱۱	فصل یازدهم: کدهای راهنما
-----	--------------------------

پیش‌گفتار مؤلفان

تاکنون درباره درمانگری کودکان کتاب‌های مختلفی انتشار یافته است که ویژگی مشترک اغلب آن‌ها ابهام، عدم تمرکز و پراکندگی می‌باشد.

از طرف دیگر علی‌رغم کار درمانگران بسیار پر تلاش هنوز هیچ تصور منسجم و معتبری از آن‌چه باید درباره کودکان مشکل‌دار انجام گیرد، وجود ندارد. به اعتقاد ما، علت اصلی این امر، فقدان اصول درمانگری است. اصولی که باید از طرف پزشکان، روانشناسان، مددکاران اجتماعی و معلمان مورد اجرا و تحقیق قرار گیرد.

این کتاب کوششی است در راستای ارائه‌ی یک دیدگاه جامع و کلی از مشکلات کودکان و کارهایی که باید درباره آن‌ها انجام گیرد. در این کتاب ما طبقه‌بندی تقریباً جامعی درباره روش‌های درمانی ارائه می‌دهیم که براساس مطالعه کتب متعدد در این زمینه و کار بالینی طولانی مدت در موقعیت‌های متفاوت شکل گرفته است.

امیدواریم که این کتاب بتواند در ایجاد دیدگاهی منسجم درباره کودکان مشکل‌دار و کمک به سلامتی آن‌ها مفید واقع شود.

براساس فعالیت طولانی‌ای که در زمینه‌ی درمان کودکان مشکل‌دار انجام داده‌ایم معتقدیم که همه کودکان ابتدا باید به عنوان یک کودک و در درجه دوم به عنوان یک کودک مشکل‌دار مورد درمان قرار گیرند در مراکز تخصصی، درمانگرانی که به صورت تیمی عمل می‌کنند، تشابه زیادی با کودکان از نظر مشکلات و شیوه‌های مقابله با آن‌ها دارند. بر این اساس باید بر این ویژگی تأکید بورزیم و چهارچوب کاری واحدی برای تشخیص مشکلات و اهداف، شیوه‌ها و ابزاری که ممکن است برای درمانگری مفید

باشد ارائه نماییم. این اندیشه‌ای است که ما در این کتاب سعی کرده‌ایم به آن جامه عمل بپوشانیم.

مسلماً دامنه و پیچیدگی این موضوع (تشخیص و درمان کودکان مشکل‌دار) چنان است که نتوانسته‌ایم تمامیت آن را اعاده کنیم چرا که فصل‌های مختلف این کتاب، هریک نیازمند توضیحی مستقل است.

همچنین کتاب حاضر نه فقط کاستی‌هایی دارد بلکه ترجیح‌ها و جهت‌گیری‌های بالینی ما نیز به طور اجتناب‌ناپذیری در آن دخالت یافته است. به علاوه دیدگاه التقاطی ما را نیز منعکس می‌کند.

این کتاب به سه بخش تقسیم شده است: بخش اول، اندیشه‌های اساسی درمانگری و بعضی نگرانی‌های متداول افرادی را که با کودکان مشکل‌دار سروکار دارند دربر می‌گیرد، بخش دوم، طبقه‌بندی، شیوه‌های درمانگری و تکنیک‌های اجرایی آن را ارائه می‌نماید. بخش سوم، در حکم کتاب راهنمای عمل برای استفاده روزمره در تشخیص مناسب و اتخاذ شیوه‌های ترجیحی درمان مشکلات ویژه است. تألیف این کتاب زمان زیادی برده است ما از بردباری و نقطه‌نظرات فارل بارت دربارۀ نحوه تدوین مطالب بسیار سپاسگزاریم. در ضمن این همکاران ما را در مراحل گوناگون تهیه موضوعات کتاب، یاری داده‌اند: تام برنی، جی. کریملی، اوانس، فران لیونس، دیوید ماسلی، دنیس اکونور، روشاری، ملوین روس، استوارت وایلی و لن ویلسون.

همچنین از کتاب‌دار مدرسه آموزش و پرورش و کلومندانش در دانشگاه «دورهام»، که کمک‌های ارزشمندی به ما ارائه داده‌اند تشکر می‌نمایم.

و نیز باید از دکتر جیمز باربر، رئیس دانشکده «هاتفیلد» دانشگاه «دورهام» تشکر کنم که فضا و مکان مناسبی برای تهیه یادداشت‌های اولیه این کتاب فراهم کرد.